

Бертаев Н.Д. *

М.Тынышпаев атындағы Қазақ көлік және коммуникациялар академиясының
Шымкент көлік колледжі, Шымкент, Қазақстан

ЖАСТАР - ҚАЗАҚСТАННЫҢ ЖЕҢІСТЕРІНЕ АРНАЛҒАН НЕГІЗДЕРІ

Автор корреспондент: bertaev.nurzhan@mail.ru

Түйін: Мақалада 2019 жыл жастар жылы деп жарияланғанына байланысты Қазақстан жастарына 2019 жылға дейін жастар саясаты бойынша жасалған жұмыстарға шолу жасалынды. Қазақстандықтар серпінді және жас мемлекет: республиканың әрбір екінші тұрғыны 30 жасқа толмаған. Жастар - болашақтың мәңгілік қозғалтқышы. Қазақстанды әлеуметтік модернизациялау және Жалпыға Ортақ Еңбек Қоғамын құру туралы және «Нұр Отан» партиясының «Жас Отан» жастар қанатының ІІ Съезінде сөйлеген сөзінде мемлекеттік жастар саясатына күшті инновациялық импульс берді. Осындай шарттарда аға ұрпақтың шығармашылық істерін жалғастыру, ұлттық бәсекеге қабілеттілік деңгейін көтеру, ХХІ ғасырда Қазақстан үшін гүлдену мен тануды қамтамасыз етуі тиіс жастарға үлкен жауапкершілік жүктеледі.

Мұндай миссияны тек патриоттық, білімді, кәсіптік, дені сау және моральдық, бәсекеге қабілетті, әлеуметтік және азаматтық жауапкершілікті жастар ғана мүмкін.

Кілттік сөздер: жастар, серпініс, бәсекелестік, адам ресурстары, болашақ, ұрпақ, даму, мемлекеттік бағдарлама

Қазақстандықтар серпінді және жас мемлекет: республиканың әрбір екінші тұрғыны 30 жасқа толмаған. Жастар - болашақтың мәңгілік қозғалтқышы. Сондықтан, Қазақстанның болашаққа деген көзқарасы даму деңгейі, мүмкіндіктері, құндылық бағдарлары, қазақстандық жастардың экономикалық, саяси және қоғамдық өміріне қатысу дәрежесіне байланысты. Бұл болашақтың негізі бүгінгі күні қаланды. Жастарды қолдау - еліміздің дамуына инвестиция салу. Тәуелсіздіктің алғашқы жылдарында білім беру, денсаулық сақтау, жаңа ақпараттық технологияларға қолжетімділік, кәсіби және жеке бәсекеге қабілеттілік, патриоттық тәрбие, жас ұрпақты табысты әлеуметтендіру мәселелері Мемлекет басшысының назарында болды. Бұл басымдықтар негізгі бағдарламалық құжаттарда - Қазақстанның 2030 жылға дейінгі даму Стратегиясында, Елбасының халыққа Жолдауында және мемлекеттік бағдарламаларда көрініс табады.

Мемлекет басшысының Қазақстан халқы Ассамблеясының ХІХ сессиясында, Қазақстанды әлеуметтік модернизациялау және Жалпыға Ортақ Еңбек Қоғамын құру туралы және «Нұр Отан» партиясының «Жас Отан» жастар қанатының ІІ Съезінде сөйлеген сөзінде мемлекеттік жастар саясатына күшті инновациялық импульс берді. Қазақстан жастары тәуелсіздікпен бірге елмен бірге өскен ұрпақ. Жылдар бойы, өздерінің еңбектерімен, бейбітшілік пен келісімде, өздеріне және еліне сеніммен, балалары үшін болашағы бар болашақ арманымен, егде жастағы қазақстандықтар әлемде тәуелсіз, жылдам дамып келе жатқан, бәсекеге қабілетті және беделді мемлекет құрды. Ол қазақстандықтар мен әлемнің кез-келген жеріндегі ең үздік балалары арасында теңдей болу үшін берік негіз құрды. Бүгінгі күні еліміз әлеуметтік, жедел инновациялық индустрияландыру және өзара тиімді экономикалық интеграция үшін жаңа ауқымды міндеттер қойды. Өз жетістіктерін нығайта отырып, Қазақстан ХХІ ғасырдың үшінші онжылдығында әлемнің дамыған елдерінің қатарына кіруге ниетті. Осындай шарттарда аға ұрпақтың шығармашылық істерін жалғастыру, ұлттық бәсекеге қабілеттілік деңгейін көтеру, ХХІ ғасырда Қазақстан үшін гүлдену мен тануды қамтамасыз етуі тиіс жастарға үлкен жауапкершілік жүктеледі. Мұндай миссияны тек патриоттық, білімді, кәсіптік, дені сау және моральдық, бәсекеге қабілетті, әлеуметтік және азаматтық жауапкершілікті жастар ғана мүмкін. Осыған байланысты мемлекеттің басым міндеті мемлекеттік жастар

саясатын заманауи шындықтарға бейімдеу болып табылады, оның жастарды Қазақстанның ең маңызды бәсекелестік әлеуеті ретінде қалыптастыруға бағыттауы.

Мемлекеттік жастар саясаты мемлекеттік басымдықтар жүйесі және жастарды табысты әлеуметтендіру және тиімді өзін-өзі жүзеге асыру үшін жағдайлар мен мүмкіндіктерді жасауға бағытталған шаралар Қазақстанның әлеуметтік-экономикалық және мәдени дамуына, оның бәсекеге қабілеттілігін, ұлттық қауіпсіздікті және халықаралық беделді нығайтуды қамтамасыз етуі тиіс. Тәуелсіздік жылдары мемлекеттік жастар саясаты қалыптасудың іргелі кезеңінен өтті. 1994 жылы Қазақстан Бала құқықтары туралы конвенцияны ратификациялады. 1999 жылғы 28 тамызда Президент Жарлығында осы саладағы негізгі басымдықтарды айқындаған Мемлекеттік жастар саясаты тұжырымдамасы бекітілді. Оның аясында жастар үшін әлеуметтік қызметтер желісі құрылды, кәмелетке толмағандарға қатысты сот төрелігін қалыптастырудың негізі қаланды.

«Қазақстан жастары» 2001 жылғы 17 ақпандағы Үкіметтің бағдарламасы жастардың еңбек, білім беру және денсаулық сақтау саласында әлеуметтік құқықтарын қамтамасыз етуге, қазақстандық жастарды халықаралық мәдени, экономикалық, ғылыми және білім беру үдерістеріне кеңінен тарту үшін жағдай жасауды қамтамасыз етті. 2003-2004 жылдарға арналған салалық жастар саясаты бағдарламасы шеңберінде жастардың кәсіпкерлік бастамаларын қолдау, экономикалық ойлауды қалыптастыру және республика өңірлерінде жұмыс істеу тетіктерін анықтау бойынша шаралар қабылданды. 2005-2007 жылдарға арналған жастар саясаты бағдарламасы жастардың шығармашылық әлеуетін дамытуға, оларды әлеуметтендіруге және еңбек және жұмыспен қамту саласындағы жастар ұйымдарының жұмыс істеуіне жағдай жасауға бағытталған. 2006-2008 жылдары патриоттық тәрбие жүйесін дамытуға және қазақстандық патриотизмді нығайтуға бағытталған азаматтарды патриоттық тәрбиелеудің мемлекеттік бағдарламасы іске асырылды.

2010 жылдан бастап жастар саясаты 2020 жылға дейінгі білім беруді дамытудың мемлекеттік бағдарламасы аясында жүзеге асырылды. Жалпы алғанда, елімізде жүзеге асырылып жатқан білім беру, денсаулық сақтау, тілдерді дамыту және индустриялық-инновациялық дамудың арнайы бағдарламалары ғана емес, сондай-ақ кең ауқымды мемлекеттік бағдарламалар қазақстандықтардың болашақ ұрпақтарын қалыптастыру мен жан-жақты дамытудың әлеуметтік-экономикалық жағдайын жақсартуға бағытталған; «100 мектеп, 100 аурухана», «Балапан», «Жұмыспен қамту-2020», «Бизнестің жол картасы-2020», «Қолжетімді баспана-2020» салалық бағдарламалары. Елдің экономикасының бәсекеге қабілеттілігін одан әрі дамыту және дамыту, азаматтардың әл-ауқатын арттыру, адам ресурстарын дамыту, жалпыға ортақ еңбек қоғамын қалыптастыру, қазақстандық құндылықтарды және моральдық мұраларды нығайту үшін бүгінгі күні жасалып жатқан барлық істер қазақстандық жастардың болашағына ұзақ мерзімді инвестициялар болып табылады. Жас ұрпақты табысты дамыту мен қалыптастырудың ең маңызды шарты сапалы білім болып табылады. Тәуелсіздік жылдарында осы салада белгілі бір нәтижелерге қол жеткізілді. Оқу үдерістерін жаңғырту процесінде өсудің бастапқы нүктелері Мемлекет басшысының бастамасымен және патронизацияланған «Болашақ», «Назарбаев Зияткерлік мектептері», «Назарбаев Университеті» білім беру жобалары болды.

«Болашақ» халықаралық стипендиясы Президенттің 1993 жылы 5 қарашада дарынды жастарға шетелде оқуға көмектесу мақсатында құрылған. Осы күрделі кезеңде елге шетелдік жоғары оқу орындарымен қамтамасыз етілген жоғары сапалы білімі бар білікті кадрлар қажет болды. «Болашақ» бағдарламасының негізгі қағидалары үміткерлерді даярлаудың жоғары деңгейі, елде және шетелде бағдарламаның оң имиджін қалыптастыру, ашық конкурстық іріктеу, әлемнің үздік университеттеріне жас қазақстандықтарды бағыттау болып табылады. 2009 жылы «Назарбаев Зияткерлік мектептері» білім беру желісін құру орта мектепті дамытудың сапалы жаңа кезеңі болып

табылады. Осы жобаның шеңберінде жас ұрпақты тәрбиелеуге және тәрбиелеуге инновациялық тәсілдер Қазақстанның басқа да білім беру мекемелерінде енгізілуде және жалпы орта білім беру жүйесін жаңғыртуға айтарлықтай үлес қосып келеді.

2010 жылы Астанада «Назарбаев Университеті» ашылды - автономия және академиялық еркіндік қағидаттарына сәйкес әрекет ететін халықаралық деңгейдегі университет. Университеттің барлық білім беру және ғылыми бағдарламалары әлемнің үздік отыз жоғары оқу орындарында орналасқан университеттермен және беделді халықаралық ғылыми ұйымдармен ресми әріптестікте жүзеге асырылады. 2012 жылдан бастап кәсіптік білімнің қосарлы жүйесі әзірленді. Қосарлы кәсіптік-техникалық білім беру жүйесі құнды болып табылады, өйткені ол жастардың ынталылығын арттырады және таңдаған мамандықты жақсартуға көмектеседі. Үдемелі индустриялық-инновациялық даму жағдайында білім берудің қосарлы жүйесін одан әрі дамыту стратегиялық маңызға ие, жоғары білім деңгейі қазақстандық жастар үшін тән. Осылайша, соңғы онжылдықта жоғары білімі бар жастардың саны төрт есеге артты, орта арнайы білім екі есе өсті. Жоғары білімі бар ауыл жастарының саны алты есе өсті, ал қалалық тұрғындар төрт есе артты. Жалпы, 16-29 жас аралығындағы қазақстандықтардың 40% жоғары, толық емес жоғары және орта арнайы білімі бар, бірақ жаратылыстану ғылымдары саласындағы техникалық білім мен мамандықтарды танымал ету қажеттілігі бар. Қазақстандық жастардың білім деңгейі олардың ойлау парадигмасын өзгерттеді, өмір сүру стандарттары.

Сапалы білім - жастардың негізгі «әлеуметтік лифті». Мыңдаған жас ерлер мен әйелдер халықаралық стандарттар деңгейінде орта және жоғары білімге қол жеткізді, жаңа мектептер, университеттер мен бағдарламалар түлектердің мансаптық өсуінің кепілі болды. «Болашақ» бағдарламасының көптеген түлектері мемлекеттік қызметте және халықаралық ұйымдарда басшылық қызметтер атқарады және мемлекеттің дамуына үлес қосады. Қазақстандық жастар өз елінің дамуына ең жақсы үлес қосу үшін білімге, тәжірибеге, технологияға және ресурстарға қол жеткізуге мүмкіндік беретін ұрпақ болып табылады. Жастар саясатын жүзеге асыруда жастар ұйымдарының маңызды рөлі бар. Өткен онжылдықта олардың саны елімізде жеті еседен астамға өсті, жастар біріктіру процесі Қазақстанның жастар конгресі, «Нұр Отан» партиясы жанындағы «Жас Отан» жастар қанаты секілді жаппай ұйымдарда жалғасуда. 2005 жылы студенттік жастардың бейресми ассоциациясы құрылды, ол студенттердің проблемаларын шешуге белсенді түрде қатысып жүрген Қазақстан студенттерінің альянсы.

2005 жылдан бастап Қазақстанның жастар парламенті жұмыс істейді, ал жастар мәслихаттары республиканың он алты облысында. 2011 жылы «Жас Қыран» және «Жас Ұлан» балалар мен жастарға арналған жаңа ұйымдар пайда болды, олардың басты міндеті - патриоттық тәрбие. 2008 жылы Қазақстан Республикасының Президенті жанындағы Жастар саясаты жөніндегі кеңес құрылды. Мемлекет басшысының тапсырмасы бойынша, 2012 жылы бүкіл ел бойынша аумақтық бөлімшелермен жастар ісі жөніндегі комитет құрылды. Қазақстанда «Жастар тәжірибесі», «Жасыл ел», «Дипломмен ауылға!», «Жастар кадрлық резерві», «Мемлекеттік қызмет мектебі», «Жастар-Отан» сияқты бірқатар жастар бағдарламалары мен бастамалары жүзеге асырылуда. оң қоғамдық пікір. Соңғы 7 жылда жастар саясаты саласындағы жобаларды қаржыландыру 10 еседен астамға өсті. Тәуелсіздіктің алғашқы жылдарынан бастап жасалып жатқан мемлекеттік жастар саясаты қоғам өмірінің тұрақтандырушы рөлін атқарғанын атап өткен жөн, өйткені ол өмірдің қиындықтарын азайтуға, жастардың сөзсіз кездесетініне, қоғамның түрлі салаларында жастардың қатысуын қамтамасыз етуге мүмкіндік берді. Бүгінгі күні әлеуметтік белсенді жастар мемлекеттік қызметке кіріп, оны дамытуға, өз бизнесін ашуға және басқаруға, өз бетінше білім алуға, ғылымға, спортқа, шығармашылыққа және басқа да көптеген іс-әрекеттерге белсенді араласуға мүмкіндік алады.

Тәуелсіз Қазақстанның жастары - мемлекеттің тәуелсіздігі мен мемлекеттің

тәуелсіздігін толық сезінген жаңа қалыптасқан адамдар. Бұл - еркін ойлауға және жауапкершілікпен әрекет етуге, әлеуметтік-экономикалық жағдайдың өзгеруіне, үздіксіз өзін-өзі жетілдіруге және өмір сүру деңгейін жақсартуға ұмтылатын адамдарға жедел және тиімді әрекет етуге қабілетті адамдар. Елді әлеуметтік жаңғырту аясында жүзеге асырылып жатқан мемлекеттік жастар саясатын жаңғырту жастарға өз таланттарын және қабілеттерін жүзеге асыру үшін көбірек мүмкіндіктер береді, қазақстандық жас ұрпақтың тұрмыс деңгейін жоғары халықаралық стандарттарға жақындатады. Жастардың дәстүрлі құндылықтары - білім беру мен мансаптық білім беру жүйесі еңбек нарығындағы нақты бағыттарын ескере отырып, білім беру жүйесі мен кәсіптік білімнің анықталған қажеттіліктер мен технологиялық инновацияларды ескере отырып, экономикалық, әлеуметтік және іскерлік шындықтарға сәйкес болуын қамтамасыз етуі тиіс. Жастардың арасында ғылымның беделін көтеру және оны инновациялық жобаларды дамытуға тарту жастар саясатының негізгі бағыттарының бірі болуы керек.

Жалпыға бірдей еңбек, еңбекқорлық пен еңбекке қабілеттілік қоғамында жастардың экономикалық және еңбек қызметіне қатысуына негізделген арнайы жұмыс этикасы жастардың ең басты құндылығы болуы керек. Осыған орай, жастарды өздігінен іске асыру үшін «Қазақстанды әлеуметтік жаңғырту: Жалпыға Ортақ Еңбек Қоғамына қарай жиырма қадам», Қазақстан Республикасының үдемелі индустриалды-инновациялық дамуының мемлекеттік бағдарламасы ұсынылды. Үлкен экономикалық құндылық жастардың жоғары ұтқырлығы. Зерттеулерге сәйкес, жастардың үштен бірі еліміздің кез-келген аймағында жұмыс істеуге дайын. Кез-келген жағдайда әлеуметтік бейімделуге дайындығы, жастардың өздерін бекітуге деген табиғи ұмтылысы өсу нүктелерінде - Астана, Алматы, Шымкент, Ақтөбе, Ақтау қалаларында ішкі көші-қон мәселесін шеше алады. Инновациялық экономикаға көшу қазақстандық жастардың инновациялық мінез-құлқын қалыптастыру міндетін өзекті етеді. Жастар кеше онымен байланыстыратын барлық нәрселерді қызықтырмайды. Сондықтан, жаңа, бейімделетін өмірге, шығармашылық интеллектуалды қуатқа және әлеуметтік белсенді қызметке дайындығына байланысты жастар жаңа идеяларды, бастамалар мен технологияларды практикада енгізу үшін дирижер және үдеткіш болуы керек. Қазақстан ғылымының прогресі, әсіресе жаратылыстану, техникалық ғылымдар осыған байланысты болуы керек. Жастардың ғылымға деген көзқарасы - болашаққа жол.

Мемлекеттік жастар саясатын іске асыру саласында денсаулық пен спорттың құндылығын көтермелеу керек. Өз денсаулығына ортақ жауапкершілік қағидаты, зиянды әдеттерден бас тарту және салауатты өмір салтын сақтау маңызды болып қала береді. Қазақстандағы спорт бүгінгі таңда әлеуметтік лифтілердің ең жұмсақ жұмыс істейтін саласы болып табылады. Қазақстандық спортшылардың жаһандық жетістіктері жарқын таланттар, табандылық, мінез-құлықты және еңбекқорлықты көрсететін ұлдар мен қыздардың жоғары жетістіктерге қол жеткізе алатындығын, сондай-ақ олардың атақ-даңқ, құрмет пен материалдық әл-ауқатының бар екендігін айқын көрсетеді. жастар саясаты.

2019 жыл Қазақстан Республикасы Президенті Н.Ә.Назарбаевтың 2018 жылы 5 қазандағы "Қазақстандықтардың әл-ауқатының өсуі: табыс пен өмір сапасын арттыру" Жолдауындағы 2019 жыл "Жастар жылы" деп жариялағанындай жастардың өзекті мәселелеріндегі "...жалпы адам мен жастардың траекториясын дамытуды ынталандыру: білім беру, жұмыс, отбасы. Жастардың әлеуметтік-мәдени бейімделуі мәселелерін шешу, жастардың бәсекеге қабілеттілігін дамыту - интеллектуалды державаға жол..." деп нақтылағандай жастарды қолдау болашақ Қазақстанның мүддесі.

Әдебиеттер тізімі

1. Назарбаев Н.Ә. "Қазақстандықтардың әл-ауқатының өсуі: табыс пен өмір сапасын арттыру" Қазақстан Республикасы Президенті Жолдауы. Егемен Қазақстан, 5 қазан 2018.
2. «Қазақстан жастары» Үкіметтің бағдарламасы. Егемен Қазақстан, 17 ақпан 2001.

Аннотация: В связи с объявлением 2019 года Годом молодежи в Казахстане, в статье представлен обзор молодежной политики в Казахстане до 2019 года. Казахстанцы – динамичная и молодая нация: каждый второй житель республики моложе 30 лет. Молодежь – это вечный двигатель будущего. Мощный инновационный импульс государственной молодежной политике был дан в выступлениях Главы государства на XIX сессии Ассамблеи народа Казахстана, в программной статье о социальной модернизации Казахстана и построении Общества Всеобщего Труда и на II Съезде молодежного крыла «Жас Отан» партии «Нұр Отан». В этих условиях огромная ответственность возлагается на молодежь, которой предстоит продолжить эстафету созидательных дел старшего поколения, поднять планку национальной конкурентоспособности еще выше, обеспечить Казахстану в XXI веке процветание и признание. Такая миссия под силу только патриотичной, образованной, профессиональной, здоровой физически и нравственно, конкурентоспособной, социально и граждански ответственной молодежи.

Abstract: In connection with the announcement of 2019 as the Year of Youth in Kazakhstan, the article presents an overview of youth policy in Kazakhstan until 2019. Kazakhstanis are a dynamic and young nation: every second resident of the republic is under 30 years old. Youth is the eternal engine of the future. A powerful innovative impulse to the state youth policy was given in the speeches of the Head of State at the XIX session of the Assembly of People of Kazakhstan, in the program article on social modernization of Kazakhstan and the construction of the Society of Universal Labor and at the II Congress of the youth wing of Zhas Otan of the Nur Otan party. Under these conditions, great responsibility is placed on young people, who are to continue the relay of creative affairs of the older generation, raise the bar of national competitiveness even higher, ensure prosperity and recognition for Kazakhstan in the 21st century. Such a mission is possible only by patriotic, educated, professional, healthy physically and morally, competitive, socially and civically responsible youth.